

Milada TURZÍKOVÁ
Praha

Čeština jako cizí jazyk – úroveň A2. Specifické pojmy

Kapitola *Specifické pojmy* obsahuje lexikální jednotky (tj. slova a sousloví) a vžitě obraty (např. *jít na dovolenou, držet dietu* ad.), jež jsou potřebné pro to, aby se uživatel jazyka orientoval v komunikaci týkající se běžného života, byl do ní schopen aktivně vstoupit a následně se tak adaptovat na české prostředí a postupně poznávat jeho sociální, ekonomickou a kulturní sféru.

Celkový počet jednotlivých položek specifických pojmů nepřesahuje 1000, z toho je cca 950 položek základních, tj. nezbytných, ale také dostačujících pro naplnění cílové dovednosti. Jejich další rozšiřování nelze tedy pro stanovenou úroveň doporučit. Zbytek je tvořen výběrovými (tzv. otevřenými) položkami, kterých zpracovatel učebních materiálů a jejich interpret může využít, tj. eliminovat je nebo je případně mírně rozšířit, podle potřeb. Otevřené položky jsou v textu uvozeny kurzívou; jejich menší část, u nichž je předpokládána výraznější modifikace vzhledem k aktuálním potřebám, je uvedena v pravém sloupci mezi příklady (např. jména států, názvy povolání a pracovních zařazení, názvy sportovních disciplín, názvy zájmových činností ad.)

Některé specifické pojmy jsou doplněny krátkým kontextem (je uveden opět v pravém sloupci mezi příklady). Jde především o mnohovýznamové jednotky a účelem kontextu je upřesnění jejich významu v daném tematickém okruhu. Seznamovat s dalšími významy by bylo pro studenty na tomto stupni úrovně zavádějící a nadstandardní, a nelze je tedy v žádném případě doporučit. Pro zpracovatele učebních

materiálů má kontext úlohu informativní, nejde o doporučenou frázi, jež by do nich měla být zařazena.

Ojedinele – pouze tam, kde jde o velmi frekventovaná vyjádření – jsou do *Specifických pojmů* zařazeny synonymní výrazy (např. *Velvyslanectví – ambasáda; účet – konto; brát/užívat léky* ad.)

U většiny sloves jsou uvedeny oba členy vidové dvojice, přičemž první v pořadí je sloveso nedokonavé (imperfektivní); jeden z členů je eliminován pouze tam, kde by jeho použití v dané komunikativní situaci bylo bezpředmětné. Obdobné řešení bylo zvoleno i při uvádění slovesných vazeb včetně vazeb předložkových.

U substantiv označujících profese je – pokud jsou součástí základních položek – uvedena i jejich forma pro ženský rod (např. *lékař – lékařka; velvyslanec – velvyslankyně* ad.) Pokud jsou součástí otevřených položek, jejich rozšíření o formu feminina se v případě použití uživateli předpokládá.

Specifické pojmy jsou rozděleny do 13 hlavních tematických okruhů. Pro snadnější orientaci je každý okruh dále členěn na potřebný počet oddílů s vlastními názvy. Názvy okruhů a v některém případě i jejich oddílů jsou zevšeobecnující a jako takové nemohou být vždy považovány za prakticky využitelnou součást položek.

Pro zajištění kompatibility s ostatními soudobými materiály zabývajícími se popisem jazyka bylo při výběru tematických okruhů přihlíženo k anglické předloze *Waystage* (1990) a k obdobnému pojetí této kapitoly v publikaci *Čeština jako cizí jazyk – Pražská úroveň* (2001). Vzhledem k odlišným požadavkům na úroveň cílových dovedností však bylo upuštěno od samostatného zpracování tematických okruhů *Hledání cesty* a *Jazyk a potřebné základní položky* byly zařazeny do *Cestování* a *Vztahy s lidmi*, naproti tomu byl sem navíc zařazen okruh *Sdělovací prostředky a sdělovací technika* (viz dále).

Každý z tematických okruhů je uvozen stručným popisem cílové dovednosti, již konkrétní položky v kombinaci s položkami dalších kapitol, umožňují. S ohledem na požadovaný stupeň těchto dovedností (tj. úroveň A2) rovněž nelze doporučit jejich větší rozšiřování.

Zastavme se u tematických okruhů a stručně je scharakterizujeme.

1. *O s o b n í ú d a j e* – položky shrnuté do 13 oddílů umožňují orientaci uživatele v příslušných dotaznících a jejich správné vyplnění, dále pak vstup do jednoduché komunikace týkající se vzájemného představení a hovoru o rodině. Krátké oddíly týkající se povahových a tělesných vlastností umožňují jednoduchou charakteristiku osob.
2. *D ů m , d o m á c n o s t , n e j b l i ž š í o k o l í* – položky shrnuté do 9 oddílů umožňují nejen popis domu, bytu (pokoje) včetně jejich vybavení a údržby (úklidu), ale též jednoduchou komunikaci na téma hledání bytu, placení nájemného, případně řešení závad, situace v nejbližším okolí, případně kvality životního prostředí.
3. *K a ž d o d e n n í ž i v o t* – položky shrnuté do 5 oddílů umožňují popis volného i pracovního dne (charakterizovat svou činnost doma a v práci) a jednoduchou komunikaci o pracovním ohodnocení. Část položek je věnována problematice hledání zaměstnání.
4. *V o l n ý č a s , z á b a v a* – položky shrnuté do 6 oddílů umožňují jednoduchou diskusi na téma aktivní trávení volného času, tj. jednoduchým způsobem specifikovat své záliby, vyjádřit svůj vztah k nim a pohovořit o možnostech jejich realizace. Část položek umožňuje orientaci ve sférách kulturního a sportovního života a jednoduchou komunikaci o nich.
5. *C e s t o v á n í* – položky shrnuté do 8 oddílů umožňují orientaci v problematice související s veřejnou a osobní dopravou a organizací cestovního ruchu (komunikace v cestovní kanceláři ap.). Část položek se týká ubytování a překročení hranic (vstup do jiného státu a jeho opuštění).
6. *V z t a h y s l i d m i* – položky shrnuté do 9 oddílů umožňují elementární účast na společenském životě. Týkají se komunikace v obecném slova smyslu (položky typu *mluvit*, „rozumět, porozumět + dativ“, „*ptát se, zeptat se* + genitiv“ ad.), specifikují druhy vztahů a jejich projevy v bližším styku (viz oddíly *Pozvání, Návštěva, Svátky, narozeniny*) a otevírají možnosti diskuse o mezilidských vztazích v širším měřítku (oddíly *Členství v organizacích, Stát,*

Vláda, Náboženství, Problémy společnosti). Zařazen je i oddíl uvádějící položky nezbytné pro styk s úřady a policií.

7. *S d ě l o v a c í p r o s t ř e d k y a s d ě l o v a c í t e c h n i k a* – položky shrnuté do 4 oddílů se týkají oblasti médií (tisk, rozhlas, televize) a umožňují studentovi vyjádřit jeho postoj k nim a oblasti komunikační techniky (telefon, počítač, internet) a jejího využití.
8. *Z d r a v í , n e m o c* – položky shrnuté do 8 oddílů umožňují studentovi především komunikaci s lékařem, tj. hovořit o konkrétním zdravotním stavu a lokalizovat případné potíže, dále pak porozumění lékařovým pokynům. Nezbytnou součástí je i oddíl týkající se osobní hygieny a zdravotního pojištění.
9. *V z d ě l á n í* – tento okruh je tvořen pouze jedním oddílem (*Školství*). Položky v něm uvedené umožňují uživateli poskytnout stručnou informaci o svém vzdělání, případně o průběhu studia.
10. *N á k u p y* – položky shrnuté do 8 oddílů se nejprve věnují problematice nakupování obecně a přispívají tak k orientaci v typech obchodů, způsobech nákupu, cenách, možnostech reklamace ad., následně specifikují běžné typy obchodů (oddělení v obchodních domech) a uvádějí názvy nejčastěji kupovaného zboží.
11. *S t r a v o v á n í* – položky shrnuté do 2 oddílů umožňují orientaci v nabídce restaurací a kaváren, vyjádření pocitů hladu, žízně, chuti. Vedou též k elementární gastronomické znalosti jednotlivých jídel (případně potravin) a nápojů a ke schopnosti komunikace o kvalitě jídla, případně o výživových zvyklostech.
12. *S l u ž b y* – položky shrnuté do 6 oddílů vedou k orientaci v nabídce služeb a jejich využití prostřednictvím jednoduché komunikace. V okruhu jsou zahrnuty služby v širokém slova smyslu, tzn. vedle běžných služeb typu kadeřnictví nebo autoservisu jsou zde také oddíly týkající se pošty, bankovníctví a diplomatických služeb (*ambasáda*).
13. *P o č a s í , p o d n e b í* – položky shrnuté do 2 oddílů se týkají především atmosférických jevů a charakteristiky klimatu mírného pásu. Umožňují porozumět předpovědi počasí, případně jednoduchým způsobem hovořit o klimatických problémech.

Literatura

- Čadská M., Bidlas V., Confortiová H., Turzíkova M., 2005, *Čeština jako cizí jazyk. Úroveň A2*, Tauris, Praha.
- Ek J. A. van, Trim J. L. M., 1990, *Waystage*, Council of Europe Publishing, Strasbourg.
- Hádková M., Línek J., Vlasáková K., 2005, *Čeština jako cizí jazyk – úroveň A1*, Tauris, Praha.
- Holub J., Adamovičová A., Bischofova J., Cvejnová J., Gladková H., Hasil J., Hrdlička M., Mareš P., Nekvapil J., Palková Z., Šára M., 2005, *Čeština jako cizí jazyk. Úroveň B2*, Tauris, Praha.
- Společný evropský referenční rámec. Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme*, 2002, Univerzita Palackého, Olomouc.
- Šára M., Bischofova J., Confortiová H., Cvejnová J., Čadská M., Holub J., Lánská L., Palková Z., Turzíkova M., 2001, *Prahová úroveň – Čeština jako cizí jazyk*, Council of Europe, Strasbourg.